

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 21 mars 1924 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om utsträckt befogenhet för Kungl. Maj:t att bevilja betalningsanstånd eller annan lättnad för köpare av kronojord.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 85, av herr *Akerlund* har hemställts, att riksdagen för sin del ville antaga följande tillägg till de i kungl. brevet den 29 maj 1874 (svensk författningssamling 1874 nr 53 sid. 4) givna bestämmelser angående försäljning av åtskilliga mindre kronolägenheter samt i kungörelsen den 17 oktober 1913 (nr 271) angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar:

»På Konungen ankommer att utöver vad författningen hittills medgivit bevilja betalningsanstånd eller annan lättnad, där ellsolycka, dödsfall, nybyggnad, grundförbättring och dylikt utgör verkligt skäl till lindring och där sådant kan ske utan att minska säkerheten eller förnärma kronans rätt.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, hänvisas till motionen.

Över motionen har i vederbörlig ordning inhämtats domänstyrelsens yttrande, däruti styrelsen med överlämnande av samtliga domänintendents av styrelsen infordrade yttranden i ämnet förklarar sig icke hava något att erinra mot bifall till den av motionären gjorda framställningen.

Enligt omförmälda brev den 29 maj 1874 äger köpare efter därom vid auktion gjord anmälan inbetala köpeskillingen under loppet av sex år med en sjättedel årligen, såvida han vid auktionstillfället kan ställa säkerhet för fullgörandet därav; ytterligare anstånd kan enligt detta brev ej medgivas.

Ovannämnda kungörelse den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar innehåller, med iakttagande av vissa genom kungörelserna den 28 november 1919 (nr 728) och den 25 maj 1923 (nr 131) däri gjorda ändringar, i avseende å köpeskillingens erläggande — i fall då köpare medgives att erlagga densamma genom avbetalningar — i huvudsak följande:

Beträffande *jordbrukslägenheter* erlägges en tiondel vid köpehandlingens upprättande eller, om borgen därför ställes, vid tillträdet. Återstoden delas i två lika delar, en amorteringsdel och en stående del. Amorteringsskyldighet inträder med sjätte året efter utgången av det kalenderår, under vilket tillträdet ägde rum; dock att amorteringsskyldighetens inträdande må efter Kungl. Maj:ts befallningshavandes beprövande framflyttas intill femtonde året efter året för tillträdet, därest lägenheten är till avsevärd del ouppodlad eller ej försedd med nödiga byggnader eller ock andra liknande skäl för beviljande av anstånd föreligga. Intill amorteringsskyldighetens inträdande erlägges blott ränta, beräknad efter $4\frac{3}{4}$ procent — med det undantag att för senare än 1919 försålda jordbrukslägenheter allenast erlägges 4 procents ränta för tiden intill sjätte året efter utgången av det kalenderår, under vilket tillträdet skett — och därefter en annuitet å amorteringsdelen av sex procent (inklusive räntan) samt räntan å den stående delen. Den stående delen skall vara gulden inom fem år från det sista inbetalningen å amorteringsdelen bort fullgöras. Köpeskillingen må även, därest köparen så önskar, erläggas i nedan omförmälda beträffande bostadslägenheter gällande ordning.

I fråga om *bostadslägenheter* skall köpeskillingen erläggas under 10 år med en tiondel årligen, den första vid köpehandlingens upprättande eller, efter därför ställd borgen, vid tillträdet. Vid tillträdet skall lämnas förbindelse med inteckningsmedgivande å återstående nio tiondedelar av köpeskillingen jämte ränta.

Såväl brevet den 29 maj 1874 som kungörelsen den 17 oktober 1913 äro grundade på riksdagens beslut.

Såsom framgår av förestående redogörelse föreligger enligt 1874 års brev icke möjlighet till beviljande av anstånd med den årliga inbetalning av en sjättedel utav köpeskillingen, som jämlikt nämnda brev skall äga rum. Medgivande i sådant avseende kan däremot, på sätt erinrats, enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 av Kungl. Maj:ts befallningshavande i vissa fall lämnas.

Utskottet.

Motionärens framställning går ut på att härutöver bereda möjlighet att i ömmande fall medgiva köpare betalningsanstånd.

Utskottet vill till en början framhålla, att genom bestämmelserna i nämnda brev och kungörelse köpare av kronojord — särskilt köpare av egnahemslägenhet — måste anses vara i fråga om köpeskillingens erläggande väl gynnad. Emellertid torde det icke kunna förnekas att — såsom motionären påpekat — på grund av den under kristiden förekommande abnorma prisstegringen å jordbruksfastigheter samt den därefter inträdande depressionen inom jordbruksnäringen även personer, vilka enligt merberörda bestämmelser inköpt kronojord, i viss utsträckning råkat i ekonomiska svårigheter.

Jämväl utskottet håller före, att i vissa dylika fall goda skäl tala för att, utöver vad enligt förenämnda bestämmelser är möjligt, anstånd eller, för den händelse anstånd redan åtnjutits, ytterligare anstånd med betalningsskyldighet beträffande ränta och amortering må kunna beredas, och utskottet har fördenskull ansett sig böra förorda, att medgivande härtill från riksdagens sida lämnas. Rätten att bevilja nu avsett anstånd synes utskottet böra läggas i Kungl. Maj:ts hand. Med hänsyn till de konsekvenser, som ett dylikt medgivande skulle kunna medföra, vill utskottet emellertid särskilt betona, att dylikt anstånd torde böra medgivas allenast efter noggrann prövning av föreliggande omständigheter i varje särskilt fall. Härvid torde särskilt böra undersökas, huruvida genom anstånd med betalning verklig nytta beredes köparen. Såsom förutsättning för anstånd torde också böra uppställas, att kronans möjlighet att utfå sin fordran icke genom anståndet minskas.

Med hänsyn till det ovan anförda hemställer alltså utskottet,

att riksdagen i anledning av förevarande motion II: 85 ville för sin del besluta, att Kungl. Maj:t må, utan hinder av bestämmelserna i ovanberörda kungörelse och brev efter prövning i varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande omständigheter, bevilja köpare av kronojord anstånd eller ytterligare anstånd med erläggande av köpeskilling och ränta.

Stockholm den 21 mars 1924.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 16.